

ПРОБЛЕМНІ ПОЛІТИКО-ГЕОГРАФІЧНІ УТВОРЕННЯ

ОСНОВНІ ТЕРИТОРІАЛЬНІ ПРЕТЕНЗІЇ МІЖ КРАЇНАМИ СВІТУ

Спірні території / місцезнаходження	Країна, що здійснює суверенітет / країна, що оспорує територію	Найвагоміші причини територіальних суперечок
1	2	3
Є В Р О П А		
о. Зміїний (Фідонісі) / захід Чорного моря	Україна / Румунія	Контроль гирлової частини р. Дунай, багатий нафтою район шельфу Чорного моря
о. Іміа (Кардак) / Егейське море	Греція / Туреччина	Стратегічне географічне положення
А З І Я		
о. Абу-Муса та о-ви Таїб / Перська зат., Ормузька прот.	Іран / ОАЕ	Стратегічне географічне положення
Голанські висоти / прикордонний район Сирії та Ізраїлю	Ізраїль / Сирія	Стратегічне географічне положення, історичний чинник
Кашмір / прикордонний район Індії, Пакистану та Китаю	Пакистан / Індія, Китай	Стратегічне географічне положення та конфесійний склад населення, історичний чинник
Курильські о-ви (південна частина) / північний захід Тихого океану	Росія / Японія	Рибні ресурси
Парасельські о-ви / Південно-Китайське море	Китай / В'єтнам	Стратегічне географічне положення, багаті рибні ресурси
о. Педра-Бланка (Пулау Бату Путех) / Сінгапурська прот.	Сінгапур / Малайзія	Острів не має ніякого економічного значення, може використовуватися лише як навігаційний орієнтир
о. Саус-Талпатті (Нью-Мур) / дельта р. Ганг	Індія / Бангладеш	Стратегічне географічне положення, що дозволяє контролювати судноплавство в дельті р. Ганг. Розвідані значні поклади нафти
о-ви Сенкаку / Східнокитайське море	Японія / Китай, Тайвань	Розвідані поклади нафти
архіп. Спратлі / Південно-Китайське море	Китай, Тайвань, В'єтнам, Малайзія, Філіппіни, Бруней	Розвідані значні поклади високоякісної нафти
о-ви Такешіма (Ток-До, Ліанкур) / Японське море	Респ. Корея / Японія	Суверенітет над островами дозволяє контролювати 20 тис. км ² морського простору, багатого рибою
о-ви Цусіма / протока між Японськими о-вами та Корейським півостровом	Японія / Респ. Корея, КНДР	Стратегічне географічне положення
архіп. Чагос / центр Індійського океану	Велика Британія (о. Дієго-Гарсія – в оренді у США) / Маврикій	Крупна військово-повітряна база, яка має стратегічне значення для контролю Південної Азії

А Ф Р И К А		
Смуга Аузу / пограниччя Чаду вздовж кордону з Лівією	Чад, Нігер / Лівія	Нафтогазові поклади території
о-ви Басса-да-Індія, Європа, Хуан-де-Нова, Глоріозо / Мозамбіцька прот.	Франція / Мадагаскар	Стратегічне географічне положення
о-ви в затоці Кориско-Бей / узбережжя Західної Африки	Екваторіальна Гвінея / Габон	Інтенсивний рибний промисел; в 1990-і рр. в районі островів відкриті поклади нафти
міста Сеута та Мелілья (Сабта та Ма-Аліль), о-ви Велес-де-ла-Гомера, Альхусемас, Чафарінас / середземноморське узбережжя Марокко	Іспанія / Марокко	Вигідне географічне положення, історично спірна територія
А М Е Р И К А		
о. Мачіас-Сіл-Айленд / зат. Мен, Західна Атлантика	Канада / США	Туристський об'єкт
о. Навасса-Айленд / Карибське море	США / Гаїті	Поклади гуано та стратегічний маяк
о-ви Сан-Андрес та Провіденсія / Карибське море	Колумбія / Нікарагуа	Наявний ряд курортів; від приналежності островів залежать морські кордони Нікарагуа, Колумбії, Коста-Рики, Гондурасу, Ямайки та Панами
о-ви Саподілья-Каейс / Карибське море	Беліз / Гондурас, Гватемала	Рибні та туристські ресурси
Сарумілья, Ель-Оро, Лоха та Орьенте	Гайана / Суринам	Історично спірна територія
Території за річкою Корантейн та межиріччя Мароні й Літані / східний та західний кордон Суринаму	Гайана / Суринам Фр. Гвіана / Суринам	Історично спірна територія
Території Гайани на захід від річки Ессекібо / прикордонна зона Венесуели та Гайани	Гайана / Венесуела	Історично спірна територія
Фолклендські (Мальвінські) о-ви / Південно-Західна Атлантика	Велика Британія / Аргентина	Розвідані значні поклади нафти
о. Ханс-Айленд / Північна Атлантика, поблизу о. Гренландія	Данія / Канада	Рибні ресурси
о. південна Георгія та Південні Сандвічеві о-ви / (Південна Атлантика	Велика Британія / Аргентина	Стратегічне географічне положення, туристські ресурси
о. Тромелін / Індійський океан, поблизу східного узбережжя о. Мадагаскар	Франція / Маврикій	Стратегічне географічне положення
О К Е А Н І Я		
о-ви Метью та Хантер (Унаенаг та Умаенупане) / південь Тихого океану	Франція / Вануату	Суверенітет над островами дає право претендувати на контроль за значною частиною Тихого океану

ПЕРЕЛІК ЗАЛЕЖНИХ КРАЇН І ТЕРИТОРІЙ СВІТУ

Офіційна назва <i>1</i>	Статус <i>2</i>	Адміністративний центр <i>3</i>
Велика Британія (Сполучене Королівство)		
Ангілья (Ангуїлла) ⁹	Заморська територія (володіння)	Валлі
Бермуда Острови ⁹		Гамільтон
Британська Територія в Індійському Океані ¹		Дієго-Гарсія
Британська Антарктична Територія ²		
Південна Джорджія та Південні Сандвічеві Острови		Кінг-Едвард-Пойнт
Британські Віргінські Острови ⁹		Род-Таун
Гібралтар ⁹		Гібралтар
Кайман Острови ⁹		Джорджтаун
Монтсеррат ⁹		Плімут, тимчас. – Брейдс, будується як адміністративний центр м. Порт-Діана
Піткерт Острів ⁹		Адамстаун
Сент-Гелен (Святої Олени) ⁹		Джеймстаун
Фолклендські (Мальвінські) Острови ⁹	Стенлі / Порт-Стенлі / Пуерто-Аргентино	
Теркс і Кайкос Острови ⁹	Володіння із внутрішньою автономією	Кокберн-Таун / Гранд-Терк
Гернси (Сарнія) ³	Залежна територія («Коронна Земля»)	Сент-Пітер-Порт / Сен-П'єр-Порт
Джерсі ³		Сент-Гельєр
Острів Мен (Еллан Ваннін) ³	Автономна частина («Коронна Земля»)	Дуглас / Доолиш
Суверенні території Баз (Акротірі та Декелія)	Суверенні військові бази	Епіскопі
С Ш А		
Володіння США в Карибському морі (бухта Гуантанамо. о. Навасса)	Орендована територія	
Дієго-Гарсія Острів ¹		
Зовнішні малі острови США (Вейк, Гауленд і Бейкер, Джарвіс, Атол Джонсон, Мідвей, Риф Кінгмен і Атол Пальміра)	Володіння	
Співдружність Пуерто-Рико	Держава, що вільно приєдналася	Сан-Хуан
Співдружність Північних Маріанських Островів		Офіційно відсутній. Резиденція губернатора – Кепітол-Гілли, окремі законодавчі та урядові органи – в Гарапані, Сусупі, Чалан-Каноа (всі – на о. Сайпан)
Віргінські Острови Сполучених Штатів ⁹	Володіння (неінкорпорована територія)	Шарлотта-Амалія
Територія Американське Самоа ⁹		Паго-Паго (резиденція губернатора – Утулеї, уряду – Фагатого)
Територія Гуам ⁹		Аганья / Хагатна

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
Франція		
Гваделупа	Заморський департамент (регіон)	Бас-Тер
Гвіана Французька		Каєнна
Мартиніка		Фор-де-Франс
Реюньйон		Сен-Дені
Французька Полінезія	Заморська община (співтовариство)	Папеете
Волліс і Футуна		Мата-Уту / Матауту
Майотта – Маоре ⁴		Резиденція французької адміністрації– Дзаудзі, місцевої адміністрації – Мамудзу
Сен-П'єр і Мікелон		Сен-П'єр
Сен-Бартельмі		Густавія
Сен-Мартен		Мариго / Марігот
Острів Кліппертон	Заморська територія	
Французькі Південні та Антарктичні Території ² (в т.ч. територія Дрібних островів Індійського океану)		Адміністративне управління здійснюється з м. Сен-Дені (Реюньйон), колишній адміністративний центр – Мартен-де-Вів'є
Нова Каледонія (Канак)	Заморська особлива територія (асоційована)	Нумеа
Князівство Монако ⁵	Конституційна монархія під протекторатом	Монако / Монако-Вілль
Австралія		
Маккуорі Острів	Володіння (офіційно – в складі штату Тасманія)	
Австралійська Антарктична Територія ²		
Територія Островів Ашмор і Картье	Володіння (зовнішня територія)	
Територія Островів Герд і Макдональд		
Територія Островів Коралового Моря		
Територія Кокосових (Кілінг) Островів		Вест-Айленд (за іншими даними – Бантам-Вілледж)
Територія Острова Крістмас (Різдва)		Сетлемент (за іншими даними – Флаїнг-Фіш-Коув)
Територія Острова Норфолк		Кінгстон, резиденція губернатора – Бьйорнт-Пайн
Нова Зеландія		
Токелау / Юніон	Володіння (несамоуправна територія)	Офіційно відсутній, кожна громада має свій адміністративний центр (часто зазначають м. Факаофо)
Залежна Територія Росса ²	Вільно асоційована територія	
Кука Острови	Вільно асоційована держава	Аваруа
Ніуе		Алофі

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
Нідерланди		
Аруба	Володіння (автономна частина)	Ораньєстад
Нідерландські Антильські Острови ⁶		Віллемстад
Норвегія		
Територія Свальбар (арх. Шпіцберген, о. Ведмежий / Бйорноя) ⁷	Особлива адміністративна одиниця	Лонг'ебуен / Лонгйербюен / Лонг'ір
Антарктичні території Норвегії (Земля Королеви Мод, о. Буве, о. Петра I) ²	Володіння	
Територія Ян-Маєн		Олонкінбуен
Іспанія		
Іспанська Північна Африка	Автономні міста	Сеута / Сабта, Мельлья / Ма-Аліль
Острови Канарські	Автономна область	Почергово Лас-Пальмас-де-Гран-Канарія і Санта-Крус-де-Тенерифе
Португалія		
Острови Азори	Автономна область	Понта-Делгада, резиденція парламенту – Орта
Острови Мадейра		Фуншал
Данія		
Гренландія – Калаалліт-Нунаат	Самоврядна частина	Нук / Нуук (Готгоб)
Фарери	Внутрішня автономія	Торсгавн
Китай		
Аомень / Аоминь (Макао) ⁷	Спеціальний адміністративний район КНР	Аоминь
Сянган (Гонконг) ⁷		Сянган (Вікторія-Сіті)
Південна Африка		
Маріон і Принс-Едуард Острови	Частина округи муніципалітету Кейптауна	
Фінляндія		
Аландські Острови ⁷	Автономна територія	Маріегамн / Маріангаміна
Чилі		
Пасхи Острів (Рапа-Нуї)	Особлива територія	Ханга-Роа
Хуан-Фернандес Архіпелаг		Сан-Хуан-Баутиста
Магеллан і Чилійська Антарктика ²	Регіон	Пунта-Аренас
Аргентина		
Вогняна Земля, Антарктида і острови Південної Атлантики ²	Провінція	Ушуайа
Кондомініум (Франція й Іспанія)		
Князівство Андорра ⁵	Князівство під сумісним протекторатом	Андорра-ла-Велья
Греція		
Айон-Орос (Свята Гора / Афон)	Автономна теократична (монастирська) республіка під протекторатом	Карієс / Карея

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
Окуповані території		
Магрибська Сахара (Марокканська, Західна Сахара) ^{8,9}	Марокко	Ель-Аюн / Лааюн
Палестинські території (Зах. беріг р. Йордан і Сектор Газа) ⁸	Ізраїль	Ель-Кудс (Східний Єрусалим), фактично – Рамалла
Примітки:		
<ol style="list-style-type: none"> 1. В 1982 р. парламент Республіки Маврикій прийняв закон про проголошення архіпелагу Чагос (включаючи о. Дієго-Гарсія) невід'ємною складовою Маврикію. Велика Британія всупереч рішенням ООН відторгла архіпелаг і створила на ньому власне володіння, а о. Дієго-Гарсія передала в оренду США на 50 років. 2. Територіальні претензії на Антарктиду та території, що розташовані південніше від широти 60⁰, не визнаються світовим співтовариством. Міжнародно-правовий режим цих територій регулюється Угодою «Про Антарктику» від 1 грудня 1959 р. 3. Острови Мен та Нормандські – Гернсі й Джерсі – «Коронні землі» Сполученого Королівства, але не є його складовою частиною й не входять в Європейський Союз. 4. Генеральна Асамблея ООН визнає право Федеральної Ісламської Республіки Коморські Острови на територію. 5. Держава має обмежений суверенітет; вважається такою, що перебуває «під протекцією». 6. Внаслідок сильних сепаратистських рухів території загрожує розпад на 2 самоврядні колонії – Кюрасао й Сінт-Маартен (південна частина) і 3 несамокеровані колонії – Бонайре, Сабба й Сінт-Еустатіус. Розпуск території запланований на 15 грудня 2008 року. 7. Існування територій з особливим статусом регламентоване спеціальними міжнародними угодами. 8. Майбутнє окупованих територій належить врегулюванню в межах ООН. 9. Країни, на які поширюється Декларація про Надання Незалежності Колоніальним Країнам і Народом («Декларація Деколонізації»), що прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 14 грудня 1960 (тобто країни, що офіційно визнані ООН колоніями). 10. ООН вважає ці території такими, що від часу прийняття Декларації про Надання Незалежності Колоніальним Країнам і Народом (на яких цей документ раніше поширювався) приєдналися до інших незалежних держав. 		

САМОПРОГОЛОШЕНІ КРАЇНИ ТА СЕПАРАТИСТСЬКІ ТЕРИТОРІЇ

Держави світу	Території, що не мають визначеного статусу	
	самопроголошені держави	що вимагають автономії чи незалежності
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
Австралія	Бумбунга Герцогство Аврам Князівство Облaсті Хатт-Рівер	
Азербайджан	Нагірно-Карабахська Респ. (Арцах) Талиш-Муганська Респ. (Талишстан)	Лезгістан
Алжир, Нігер, Малі		Берберія (Внутрішня Сахара)
Ангола	Респ. Кабінда	Музі Конго (Ба Конго)
Антигуа й Барбуда	Королівство Редонда	Барбуда
Аргентина, Чилі		Патагонія Біокеаніка (Арауканія) Мапуче

1	2	3
Афганістан		Хазарестан (Хазараджат)
Бангладеш		Читтагонг
Беліз, Гондурас		Гаріфуна
Бельгія		Валлонія Фландрія
Болгарія		Східна Фракія
Боснія й Герцеговина	Респ. Сербська Федерація Боснії та Герцеговини	
Бразилія	Респ. Ігуану Санта-Катаріна Респ. Пампас Риу-Гранді-Ду-Сул	
Вануату	Вемерана Н'Макіауте Королівство Танна Тафеа Федерація На-Гріамель	
Велика Британія	Вільна й Незалежна Респ. Фрестонія	Ангілья (Ангуїлла) Уельс (Кімру) Шотландія (Альба) Півн. Ірландія (Ольстер)
Габон		Музі Конго (Ба Конго)
Грузія	Респ. Абхазія (Ап'сни) Південна Осетія (Хусар Іристон)	
Данія		Гренландія (Калаалліт Нунаат) Фарерські острови
Джибуті		Захід Джибуті
Екв. Гвінея		Фернандо-По (Буби / Біоко / Ері)
Ефіопія		Огаден (Західне Сомалі) Оромоленд
Ємен	Південний Ємен (кол. НДРЙ)	
Зах. Сахара	Дахла	
Ізраїль		Палестина
Індія	Азад Кашмір Сіккім Федеративна Респ. Нагаленд	Андхра-Прадеш Пенджаб Ассам Гуркхаланд Тамілнад Ізорам Уттаракханд Маніпур Халістан
Індонезія	Іріан Джая Респ. Молук Сератан Ісламська Держава Ачех	Східна Ява
Ірак		Курдистан Асірія (Ашур) Туркоманістан
Іран		Арабістан (Хузистан) Курдистан Белуджистан
Іспанія	Незалежна Атлантична Респ. (Канарські Острови)	Країна Басків (Еускар Ерріко) Каталонія Галісія
Італія	Князівство Себорга	Аусонія (Авсонія) Півд. Тіроль Арпітанья Сардинія Паданія
Камерун	Амбазонія (Федеральна Респ. Південного Камеруну)	
Канада		Квебек Нушалк
Кіпр	Турецька Респ. Північного Кіпру	
Кірібаті	Банабе	
Китай	Китайська Респ. (Тайвань) Респ. Східний Туркестан (Незалежна Уйгурська Респ.) Тибет	Внутрішня Монголія

1	2	3
Коморські О-ви	Ндзуані (Анжуан) Мвалі (Мохелі)	
Конго, Дем. Респ.	Держава Катанга (Шаба) Гірничорудна держава Південне Касаї	Музі Конго (Ба Конго)
Лаос		Хмонг
Македонія		Респ. Іллірія
Мальдівські Острови	Об'єднана Сувадівська Республіка	
Мексика		Юкатан Чьяпас
Молдова	Придністровська Молдавська Респ.	Гагауз Єрі (Гагаузія)
М'янма	Федеративна Респ. Нагаленд Сполучені Штати Шан	Каутхулей (Карени) Каренні Палаунг Качин Ва Чін Лаху Мон Па-О
Нігерія	Респ. Біафра Огоніленд Північно-Нігерійська (Хауса) Респ.	Йоруба Калабар
Нідерланди		Фрісландія
Німеччина		Баварія Саар Лужица Шлезвіг
Норвегія		Держава Саамів
Пакистан	Пуштуністан (Пахтуністан) Ісламська Держава Вазірістан	Белуджистан Сінду Деш
Папуа-Н. Гвінея	Респ. Мекамуї (Бугенвіль)	Бессена
Південна Африка	Транскей Бопутатсвана Венда Сискей	Трансвааль Вільна Оранжева Держава
Польща		Кашубія Русинщина
Португалія		Граш-Уш-Монтеш
Росія	Чеченська Респ. Ічкерія (Нохчі-Чо)	Лезгістан Дагестан Респ. Балтія
Румунія		Трансільванія
Сенегал	Королівство Біффеч	Казаманса
Сент-Кітс і Невіс		Невіс
Сербія	Респ. Косово	Санджак Воєводіна
Сирія		Курдистан
Словаччина		Русинщина (Карпатська Русь)
Сомалі	Незалежна Респ. Сомаліленд Центральні Штати Сомалі Пунтленд Галмудуг Нортленд Маахір	Джуббаленд Південно-Західне Сомалі
Судан		Азанія Дарфур
США	Респ. Конк	Техас Аляска Вермонт Гаваї Лакота Каліфорнійська Респ.
Таїланд		Паттані
Танзанія		Занзібар
Тонга	Респ. Мінерва	
Тринідад і Тобаго		Тобаго
Туреччина		Курдистан
Україна		Крим Русинщина
Філіппіни	Ісламська Держава Моро Федеративна Респ. Мінданао	Кордильєри

1	2	3
Фінляндія		Держава Саамі Аландські острови
Франція	Королівство Кергелен Респ. Согес	Країна Басків (Еускар Ерріко) Нова Каледонія (Канак) Полінезія Гваделупа Мартиніка Гвіана Корсика (Корсе) Реюньйон Савойя Оксітанія Бретань (Брейз)
Хорватія	Респ. Серпска Крайна	Західна Славонія
Чад	Респ. Логоне	
Чехія		Моравія
Чорногорія		Санджак
Швейцарія		Романдія Руманша Юра
Швеція		Держава Саамів Сканія (Сконеланд)
Шрі-Ланка	Таміл Ілам	
Японія		Окінава

КРАЇНИ, ЯКІ «ДЕ-ФАКТО» ІСНУЮТЬ, АЛЕ МАЮТЬ ПРОБЛЕМИ ІЗ МІЖНАРОДНИМ ВИЗНАННЯМ ЇХ СУВЕРЕНІТЕТУ

Країна	Столиця	Дата проголошення	Держава, від якої відбулася сецесія	Стан із міжнародним визнанням країни
1	2	3	4	5
Частково визнані країни, що повністю контролюють свою територію				
Національна Республіка Китай (Тайвань)	Тайбей / Тайпей, оф. – м. Нанкін (знаходиться на території КНР)	1949	Китайська Народна Республіка	Визнана 23 державами світу. 25.10.1971 р. втратила дипломатичне визнання й місце в РБ ООН на користь КНР (Резолюція ГА ООН № 2758)
Турецька Республіка Північного Кіпру	Лефкоша (північна частина Нікосії)	15.11.1983	Республіка Кіпр	Визнана Туреччиною та Авт. Респ. Нахічевань (Азербайджан)
Республіка Південна Осетія (Хуссар Іростон)	Цхінвал / Цхінвали	1992	Республіка Грузія	Визнані близько 10 державами світу в 2008 р., а також країнами організації СНД-2 (Співдружність Невизнаних Держав)
Республіка Абхазія (Апсни)	Сухум / Сухумі	26.11.1994		
Не визнані жодною державою-членом ООН країни, що контролюють більшу частину (або повністю) своєї території (існують «де-факто», але не «де-юре»)				
Таміл-Ілам	Трікомалі	1976	Демокр. Соціаліст. Респ. Шрі-Ланка	Не визнана
Придністровська Молдавська Республіка	Тирасполь	2.09.1990	Республіка Молдова	Визнана країнами організації СНД-2
Нагірно-Карабахська Республіка (Арцах)	Степанакерт (Ханкенді)	2.09.1991	Республіка Азербайджан	Визнана країнами організації СНД-2

1	2	3	4	5
Незалежна Республіка Сомаліленд	Харгейса	18.05.1991	Сомалійська Республіка	Не визнана
Держава Пунтленд	Гароуз / Гарове	23.07.1998		Не визнана
Галмудуг	Галкайо	14.08.2006		Не визнана
Держава Маахір Сомалі	Бадхан	1.07.2007		Не визнана
Держава Нортленд Сомалі	Лас Анод	1.05.2008		Не визнана
Ісламський Емірат Вазірістан	Вана	14.02.2006	Ісламська Республіка Пакистан	Не визнана
Частково визнані держави, що перебувають під військовою окупацією				
Арабська Демократична Республіка Сахраві (Західна Сахара)	Ель-Аюн / Лааюн	27.02.1976	Кол. Іспанська Сахара, окупована Марокко	Визнана 48 державами світу; входить до Африканського Союзу
Держава Палестина	Ель-Кудс (Східний Єрусалим), факт. – Рамалла	15.11.1988	Окупована Ізраїлем	Визнається 98 державами світу. Є членом Ліги Арабських Держав
Держави – члени ООН, які не визнаються окремими державами (частково не визнані)				
Держава Ізраїль	Єрусалим – оф., Тель-Авів – факт.	14.05.1948	Не визнається 24 державами світу (арабські, мусульманські), з 4 державами стосунки припинені	
Китайська Народна Республіка	Пекін / Бейцзінь	1.10.1949	Не визнається тими 23 державами, що визнають Тайвань	
Республіка Кіпр	Нікосія / Левкосія	16.08.1960	Не визнається Туреччиною	
Республіка Корея	Сеул	15.08.1945	Не визнається Корейською Народно-Демократичною Республікою	
Корейська Народно-Демократична Республіка	Пхеньян		Не визнається Республікою Корея	
Чеська Республіка	Прага	1.01.1993	Не визнаються Ліхтенштейном через майнові суперечки	
Словацька Республіка	Братислава			
Князівство Ліхтенштейн	Вадуц	26.12.1805	Не визнається Чехією та Словаччиною через майнові суперечки	
Екстериторіальні державні утворення із суверенним статусом				
Суверенний Військовий Орден госпітальєрів Святого Іоанна Єрусалимського Родоський та Мальтійський		1120	Має дипломатичні відносини з 98 державами світу. Має статус спостерігача при ООН. Володіє двома будинками в Римі, орендує форт Сан-Анжело в м. Біргу на о. Мальта	

(Друкуємо за матеріалами видання: Практикум курсу «Політична географія» / Уклад. О.Є. Афанасьєв. – Дніпропетровськ, РВВ ДНУ, 2008. – С. 27-36.)

НАДРУКОВАНО:

Афанасьєв О.Є. **Проблемні політико-географічні утворення** // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2009. – №31(612). – С. 17–24.